

Nr 309

Av fröken **Elmén**, om åtgärder i syfte att motverka barnmisshandel.

(Lika lydande med motion nr 253 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1965

Brita Elmén

Nr 310

Av herrar **Elmstedt** och **Boo**, om standardhöjning för låginkomstgrupperna.

(Lika lydande med motion nr 255 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1965

Claes Elmstedt

Karl Gust. H. Boo

Nr 311

Av herr **Gustavsson** i Alvesta m. fl., om ökade samhällsinsatser för svårt handikappade.

(Lika lydande med motion nr 250 i Första kammaren)

De handikappades problem har under senare tid alltmera kommit in i den allmänna debatten. Flera utredningar arbetar med handikappfrågorna. Något mera genomarbetat program för hur man skall lösa problemen inom något delområde har ännu inte presenterats från samhällets sida. Denna

motion tar sikte på lösandet av problem för yngre normalbegåvade men på olika sätt mycket svårt handikappade människor som inte på egen hand kan klara sig i en invalidbostad. Dylika svårt handikappade människor kan man finna bland dem som drabbats av polio, cerebral pares, muskeldystrofi, multipel skleros, trafikskador m. m.

Vi är medvetna om att det program som här framlägges inte är tillämpligt för alla handikappade. Det är emellertid tillämpligt för en mycket stor grupp. Problemen för handikappade som inte kan införas under gruppen normalbegåvade kräver speciella samhällsinsatser, som är under utredning.

I den offentliga debatten angående handikappvården har så många brister framkommit att man måste se verkningsfulla åtgärder till de handikappades förmån som en fråga av högsta angelägenhetsgrad. Som trygghetsfråga angår den hela svenska folket. Vem kan säga att han eller hon inte själv blir handikappad eller får ansvaret för en handikappad anförvant? Vi förutsätter att de utredningar och åtgärder som är på gång kommer att lösa de handikappades skolgång och utbildning, men sedan kvarstår att finna en meningsfull sysselsättning och tillvaro efter skolgångens slut. Samhället har redan tidigare sökt hjälpa dessa svårt handikappade människor, men man har inte lyckats lösa deras problem på ett tillfredsställande sätt. De har efter hand, ofta i mycket unga år, hamnat på ålderdomshem eller kronikerhem, där de tvingats leva ett helt liv enligt ett inrutat anstaltsreglemente i sysslolöshet och utan uppgift i samhället.

Av den offentliga debatten har bl. a. framkommit:

1. att unga svårt handikappade hyser fruktan för att hamna på ålderdomshem eller kronikerhem;
2. att handikappade mer och mer söker gemenskap med varandra. För många svårt handikappade har t. ex. gemenskapskurser anordnade av De vanföras riksförbund (DVR) varit den enda ljuspunkten i tillvaron. Där har handikappade ungdomar under några veckor träffats. De har funnit medmänniskor med samma problem som de själva har, människor som ger sig tid att lyssna och tala;
3. att många handikappade inte litar på samhällets funktionärer, att de mottar erbjudna åtgärder till förbättring först när t. ex. den handikappade DVR-representanten gör ett besök och förklarar hur det ligger till;
4. att en aktiv handikappvård där individen sysselsättes och i möjligaste mån rör över sin tillvaro och där individen tränas att mer och mer klara sig (ADL-träning) motverkar apati och ger livet mera innehåll.

Handikappproblemen är inte lätta att lösa, och ett av de fel samhället tidigare begått i sin handikappvård är att man sökt lösa problemen efter en mall med hänsyn till handikappets orsak. Så har man för olika grupper av handikappade skapat standardlösningar beträffande bostad, yrke och vård. Detta har säkert inneburit acceptabla lösningar för många handikappade men långt ifrån för alla. Även svårt handikappade måste erbjudas

olika valmöjligheter, och en handikappad får inte låsas vid en speciell lösning bara för att vederbörande råkar vara bosatt i en kommun eller i ett landstingsområde som driver en viss form av skyddad sysselsättning eller har bostadsfrågan löst på ett speciellt sätt. Handikappade har samma stora behov av valmöjligheter som övriga samhällsmedlemmar.

Handikappade människor måste därför få möjligheter att verka inom så många av samhällslivets områden som möjligt. Av vad som anförts under punkterna 2 och 3 ovan framgår att det finns vägande skäl som talar för att samhället parallellt med nuvarande ordning även söker anställa handikappade människor inom handikappvården. Inom flera handikappförbund utför handikappade människor ett slags kuratorsverksamhet. De är oftast oavlönade och gör sina insatser drivna av idealitet och önskan att hjälpa medmänniskor, som inte har den psykiska kraft de själva besitter. Deras personliga exempel kan ge inspiration åt andra handikappade. Sådana krafter borde samhället ta vara på i sin strävan att efter hand nå fram till en bättre handikappvård.

Ett annat område, där i viss omfattning handikappade människor kan anställas, är vid undervisning av rörelsehämmade. Det finns många människor med god utbildning och tidigare lärarerfarenhet, vilka av olika omständigheter blivit förtidspensionerade. Bilolyckor, polio etc. har i många fall förorsakat handikapp med sådana konsekvenser. Naturligtvis kan inte någon generell bedömning göras beträffande dessa människors lämplighet som lärare för rörelsehindrad ungdom. Men det torde i vissa fall vara så, att en lärare med rörelsehandikapp genom sin erfarenhet av sitt handikapp har större möjligheter än andra att göra undervisningen och fritiden meningsfull för eleverna. En handikappad gymnastiklärare, som vill fortsätta sitt yrke, kan mycket väl leda gymnastik och idrott för handikappad ungdom. En blind lärare kan t. ex. leda sångverksamheten i skolan. Ett visst utnyttjande av lärare med handikapp torde vara psykologiskt värdefullt för eleverna på det sättet att det klargör möjligheterna för dem att som vuxna övervinna de svårigheter som är förenade med deras handikapp. Dessutom får man beakta att hela situationen vid en internatskola för handikappade är sådan att den väl passar för en handikappad lärare. Man kan säga att man härmed löser två mänskliga problem utan några merkostnader för samhället. Den handikappade läraren får en meningsfull sysselsättning och därmed sin försörjning tryggad, och de handikappade barnen får en god lärarkraft. Genom utnyttjande på detta sätt av handikappade akademiker bör även nya perspektiv kunna öppnas för rörelsehindrade elever, då en och annan bör kunna bibringas undervisning upp mot lägre akademisk examen inom ramen för en internatskola. På samma sätt bör för övrigt handikappade människor kunna utnyttjas inom ledningen av och undervisningen i skyddade verkstäder för rörelsehindrade.

För svårt handikappade människor är det givetvis nödvändigt att sam-

hället efter skolgångens avslutning skapar en tillfredsställande bostadsmiljö. I de flesta fall kan lösningen ske genom att flera invalidbostäder bygges, men dessa löser ej frågan för de mera gravt handikappade. Här blir någon form av kategoribebyggelse nödvändig. Motionens avsikt är att i detta fall finna nya lösningar som till en del ersätter kronikerhemmen och ålderdomshemmen, när det gäller unga svårt handikappades val av bostad. För sådana normalbegåvade handikappade människor, som omnämnes i motionens inledning, bör man kunna tänka sig att man inrättar särskilda ej för stora bostadsområden i anslutning till vissa städer (förslagsvis för 10—20 svårt handikappade människor). Ett sådant bostadsområde kan utgöras av några specialutrustade enplansradhus. Härvid bör man ägna stor uppmärksamhet åt att ge bostadsområdet en lämplig social struktur, och man bör inte förbehålla det för människor som lider av ett enda speciellt handikapp, utan man bör på lämpligt sätt blanda olika former av handikappade med hänsyn till deras ålder, intressen etc. Avsikten med detta är alltså inte att i onödan skapa en ny form av kategoribebyggelse, utan den är att skapa lämplig bostadsmiljö, där svårt handikappade människor rör över sitt öde, där de träffar människor som ger sig tid att lyssna och samtala. Den skall för dessa bli en ersättning för vad ålderdomshemmen och kronikerhemmen tidigare varit. Liksom på dylika institutioner måste sjukvårdskunnig personal ständigt finnas tillgänglig. Man bör på allt sätt eliminera karaktären av anstalt genom att se till att alla har någon uppgift att fylla och att de handikappade erhåller lön för utfört arbete. Då miljön avses att bebos av svårt handikappade, normalbegåvade människor får i stor utsträckning sysselsättningen vara av relativt kvalificerat slag (man kan tänka sig skriftställerier, översättningsarbeten, korrekturläsning, skrivbyråverksamhet, kopieringsarbeten etc.). Då samhället är på väg att lösa de handikappades transportproblem (flera städer har inköpt invalidbussar) kan man förvänta att en dylik miljö som här endast lätt skisserats kan hjälpa till att bryta även svårt handikappades isolering och öka deras möjligheter till ett meningsfullt liv.

Med hänvisning till ovanstående föreslås,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning och förslag rörande samhällets insatser för svårt handikappades situation i samhället, särskilt avseende utbildning, sysselsättning och möjligheterna till särskilda bostadsområden i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 26 januari 1965

Rune Gustavsson
i Alvesta

David Gomér

Karin Wetterström

Bengt Fagerlund

Sven Antby